

ADEVÉRUL

ABONAMENTUL:

Pe un an --- 4 cor.
Pe 1/2 de an --- 2 "
Pe 1/4 de an --- 1 "
Un număr 8 fileri.

Pentru străinătate:
Pe un an --- 6 cor.
Pentru America:
Pe un an --- 2 dolari

ORGANUL PARTIDULUI SOCIALDEMOCRAT
DIN UNGARIA
APARE ÎN FIECARE DUMINECĂ

Redacția și Administrația:
BUDAPESTA, VIII., CONTI-UTCA 4.
Aici sunt a să trimite tot felul de scrisori, cereri și bani.
Tot aici să primească anunțuri cu prețuri moderate.

La muncă tovarăși!

*
Ce să facem pentru întărirea mișcării?

Fără nici un încunjur putem să o spunem, că mișcarea noastră socialistă a românilor din Ungaria și azi lucrează cu mijloacele cele mai modeste. Foaia, după cum s'a scris și în numărul trecut, se află într'o stare foarte critică. Abonații sunt atât de puțini, încât e descurajator.

De ani îndelungați ne luptăm cu lipsurile cele mai arzătoare, deficitul vestejește orice avânt al nostru și nu putem face nici o îmbunătățire a foii. Tiparul e scump, iar datoria la tipografie crește îngrozitor. Redactarea foii încă are neajunsuri dar toate astea nu le putem schimba, căci puținii abonați ce-i avem nu sunt un fundament stabil, pe care s'ar putea ridica ceva.

Partidul ne-a dat sprijinul pînă acum și putem fi siguri că și în viitor va jertfi pentru mișcarea românească, însă nu mai putem aștepta ca tot numai partidul să poarte grija sortii noastre. O mișcare românească serioasă nu se va face decît numai atunci, cînd noi singuri o vom înfăptui și cînd nu vom fi siliți a primi sprijinul altora.

Trebue să începem cu toții o muncă bărbătească și temeinică pentru întărirea întregii noastre mișcări. De aceea vom aranja două săptămâni de agitație, dela Paștile românești pînă la 3 Maiu n., cînd se vor ținea adunări și conferințe pretutindeni în Ardeal și Banat, se vor înscrie noi membrii în secțiuni și se vor face abonați pentru „Adevărul”. Rezultatul agitației acesteia va croi întregul viitor atât al mișcării cit și al foii noastre. Căci starea de azi nu mai poate dăinui mult. Tovarășii să aleagă: ori vor lucra cinstit, vor cîștiga abonați și atunci foaia se va întări și îmbunătăți, ori vor sta în nepăsare și atunci va fi cu mult mai rău.

Credem că nu ne înșelăm cînd sperăm că tovarășii cel puțin în ora unsprezecea vor sări spre a mîntui foaia, vor cutreera toate satele românești și vor umbla printre meseriașii români dela oraș, răspîndind foaia noastră, atât de mult amenințată.

Secțiunile sunt chemate a concheta întruniri și conferințe pentru o zi din aceste două săptămîni de agitație. Unde va fi lipsă de orator comitetul central va trimite, ca reușita întrunirilor și conferințelor să fie asigurată. De înaintea să se facă pretutindeni pregătirile.

Cu ocazia asta ni-se deschide tuturora un teren de muncă frumoasă. Toți aceia pe cari ne revoltă s'ările de azi, toți aceia cari dorim o schimbare spre mai bine, de data asta vom putea dovedi că într'adevăr merităm numirea frumoasă de tovarăși.

Cu dragoste frățească
Comitetul central român.

Ceasul morții.

(Duminecă, în 22 Martie n. a apărut în „Népszava” acest articol de mare însemnătate. Il reproducem și noi pentru că din punctul nostru de vedere al socialiștilor luminează chestiunea de naționalități atât de bine, încît nu putem atrage atențiunea cetitorilor intru-de-stul asupra lui, îndemnîndu-l să-l citească și să-și dea silința a-l înțelege. Principiile și ideile din articolul acesta sunt totodată și ale întregii lumi socialiste din Ungaria. Cu ocazia discuției din parlament a chestiunii de naționalități s'au auzit multe discursuri și s'au scris multe articole, dar nici unul n'a avut darul a lumina chestiunea și a arăta adevărata cale spre deslegare. Articolul acesta însă, judecînd lucrurile dintr'un punct de vedere mai înalt, lămurește atât situația actuală cit și dezvoltarea viitorului o arată.)

În parlament discuția chestiunii de naționalități s'a terminat. Pe urma ei, credem, nimeni n'a devenit mai înțelept. Toată discuția asta a fost se-acă, n'a luat în seamă raporturile sociale ale chestiunii acesteia și mai cu seamă a fost lipsită de orice sinceritate. Fără deosebire de partid toți oratorii se întreceau cum să-și desvelească intențiunile și gîndurile adevărate. Dar asta nici nu poate fi altfel la o chestiune, acărei deslegare e tot atât de anevoioasă ca și evadurarea cercului sau facerea din lemn a verigilor de fier.

Unul voește pacea cu naționalitățile, însă așa, ca să nu se stîrbească în țeară și în comitat puterea gentrilor maghiari. Celalalt — voește democrație, însă așa, ca naționalitățile să n'aibă mai mulți deputați decît azi. Al treilea voește să se împace cu maghiarii, însă în schimbul păcii cere aceia ce nici prin luptă n'ar putea să cucerească. Statul național ungar și ideia de stat ungar — acestea înseamnă domnia de rasă a maghiarilor față de nemaghiari. Pacea naționalităților se va înfăptui numai prin deplina îndreptățire a nemaghiarilor, adică prin dărîmarea domniei de rasă a maghiarilor. Cel care voește să elibereze naționalitățile, dar totodată voește să susțină și domnia de rasă a maghiarilor, — acela e tot atât de șarlatan sau chiar nebun, ca și acela ce nu mărturisește, că scopul său: eliberarea naționalităților nu se poate realiza decît numai prin dărîmarea domniei maghiarilor. Între două domnii de rasă, cari ambele se esclud, nu poate fi o pace fără stîrbirea și căderea uneia. Pace cu naționalitățile, pe lîngă care se rămîna întreață așanumita supremație maghiară: asta încă n'au aflat-o și nici nu vor afla-o în veci. Abia s'a găsit un singur om în parlament, care să nu fi cugetat astfel, însă numai unul a fost, care să fi vorbit în felul ăsta. Tisza, marele „bărbat de stat și minunatul băiat politic” venia cu neghiobia aceia, că el își dă silința prin convorbiri și argumente să convingă pe naționaliști despre greșala ținutei lor, cu toate că nu e nici un om cu scaun la cap, care n'ar ști, că în lupta claselor și mai cu seamă în lupta neamurilor nu argumentele, ci singur numai puterea reală e biruitoare. În lupta ce o duc clasele pentru ajungerea la putere nu argumentele bune ci forța reală decide: și nici în lupta raselor și a națiunilor nu e alt argument, decît puterea faptică. Pentru maghiari, de-ar avea putere la așaceva, n'ar fi nimic mai plăcut decît ori cu forța, ori cu buna să magherizeze pe nemaghiarii din țară. Pentru nemaghiari n'ar fi nimic mai plăcut, decît a înfrînge domnia maghiarilor și a se ridica la un pedestal cu ei, de-a deveni o națiune în vază și n'putere egală cu maghiarii. Că nici unul nu face ce vor voi și ce e urmarea firească a ținutei lor: aceasta nu e opera neînțelegerii, ci a lipsei de putere trebuincioasă.

Precum stăpînului i-se ajunge mai puțin din rodul muncii, atunci cînd muncitorul primește mai mult: tot așa și într'un stat poliglot (compus din mai multe națiuni) se ajunge mai puțin unui neam din domnia de stat, atunci cînd altul se înfruptă mai mult din ea. Cugetarea asta simplă, dar care e nerăsturnabilă, arată, că pe lîngă toate tirguelile de pace nu înaintea păcii naționale, ci a luptei naționale, nu înaintea împăcării raselor, ci în pragul luptei turbate a tuturora a ajuns Ungaria.

Domnia de clasă maghiară a început a o roade dezvoltarea. A început-o în natura sa maghiară și a început-o în ființa ei de domnie de clasă. Dezvoltarea capitalismului a creiat clasele acelea, în primul rînd clasa muncitoare, care atacă primadată partea domniei de clasă a stăpînirii maghiare. Însă tot dezvoltarea asta capitalistă a deșteptat la conștiință în Ungaria și n'afară de hotarele ei popoarele asuprite, cari din contră, primadată au început atacul contra caracterului maghiar al stăpînirii de clasă maghiare. O parte a societății stăpînitoare maghiare — partidele opoziționiste — au făcut un pas mare spre gîndul reformei electorale și cu asta voiau să se răfuiască, după felul lor, cu noile clase ale societății. Altă parte a societății stăpînitoare maghiare — aceia, ce se așază în tabăra lui Ștefan Tisza — pe terenul chestiunii de naționalități a încercat a face un pas înainte și astfel voia să-și reguleze socotelile cu tinerele rase întărite în urma dezvoltării istorice. E sigur, că acelece din depărtare istorică își va întoarce cîndva privirea spre evenimentele timpului nostru, va constata, că atât lupta comună a opoziției cu partidul socialdemocrat cit și încercarea de pactare alui Tisza, a partidului muncii cu naționalitățile nu sunt decît urmările și simptomele de slăbire a poziției politice și sociale a clasei stăpînitoare maghiare.

De privim numai așezămintele politice: domnia de clasă maghiară n'a fost atât de puternică nicicînd, precum o vedem azi. Și încă se vede tare atât în ființa ei maghiară, cit și a stăpînirii de clasă, deopotrivă în raporturile de rasă cât și sociale.

Dela 1867 încoaci Austria și puterea dinastiei a fost proptă cea mai de căpetenie a stăpînirii de clasă maghiare. Austria și dinastia poate nicicînd n'a stat cu atîta abnegațiune în serviciul vreunui sistem de guvernămînt maghiar, precum stă lîngă cel de azi. Maghiarismul Ungariei l-au numit trebuință europeană, grînda cea mai măestrîtă a triplei alianțe, asiguratorul susținerii echilibrului european, o putere decisivă în marea luptă universală ce s'ar pregăti între germani și slavi.

Cauza absolutismului feudal al domniei de clasă maghiare a fost slăbiciunea socială și politică a claselor de jos. În decursul vremii clasele astea s'au întărit, însă greutatea cătuseilor cu cari erau legate creștea mai repede decît înșeși clasele astea. Legea electorală alui Tisza din 1914 proporțional e mai nedreaptă decum a fost vechea lege din 1867 în raport cu stările sociale de atunci ale țării. Libertatea de presă, dreptul de asociare și de întrunire a fost mai mare înainte cu jumătate de secol, decît acum. Dacă dinastia azi apără mai mult ca oricînd maghiarismul clasei stăpînitoare, apoi această clasă stăpînitoare azi a adus legi cu mult mai nemiloase decum erau în trecut, pentru paralizarea tuturor eforturilor făcute de clasele contrare. Doar toate legile sunt numai restrîngerea libertății. Sprijinul dinastiei, domnia și dispunerea asupra parlamen-

lului și a autorităților, toate astea atit de puternică arată în afară stăpînirea de clasă maghiară, încît nicicînd n'a mai fost astfel.

Și iată, totuși vedem, cum această domnie de clasă devenită de neclintit prin dinastie și prin propriul său egoism necrutător trebuie să ia la cunoștință, să se tirguiască, să stea de vorbă cu puterile acelea, împotriva cărora duce lupta ce singură îi formează baza reală a vieții. Clasele și rasele ce trăiau pînă acum în inconștientă apar pe arena vieții istorice, pretinzînd pine și drept la viață. Națiuni apăsate și clase apăsate se ridică cu cerințele lor proprii, cari nu se pot îndeplini decît numai în dauna societății stăpînitoare, a aceleia care reprezintă trecutul. Și de aceea orice înșelătorie e zadarnică, puterile nebiruite ale dezvoltării istorice tot așa vor scoate rasa maghiară din cetatea așazisei hegemonii, precum clasele sociale ridicate la viață și zi de zi înărite prin dezvoltare alungă *clasa feudală din forțarea absolutismului său social*.

Dacă unele reuniuni muncitorești galbene, creștin-sociale ori patriotice pentru bacșisuri să îmbie întreprinzătorilor, faptul acesta tot așa de puțin împiedecă elementara izbucnirea a luptei dintre *capital și muncă*, precum nici galbenii partidului naționalist român nu pot împiedeca procesul de deșteptare la conștiința de sine a *raselor și a națiunilor*, atunci cînd voesc să vindă lui Stefan Tisza valorile de eliberare națională și de rasă ale poporului lor propriu. Deștăptarea la conștiință a popoarelor lipsite de conștiință istorică și națională e o urmare tot atît de neînlăturabilă a capitalismului, ca și *deșteptarea claselor sociale*.

Clasele și națiunile ce în trecut își duceau viața în inconștientă, se pornesc în două cete mari pretutindeni în lumea întreagă, unde și-a pus capitalismul stăpînirea. Marile lupte sociale ale anilor trecuți, precum și creșterea greutății naționalităților sunt semnele dezvoltării capitalismului ungar și într-una a slăbirei vechiului absolutism feudal și de rasă. Astfel se poate spune, că *discuția seacă, neînțeleasă* toare a adevăratei însemnătăți a evenimentelor din parlamentul ungar e locul de plecare a unei mari întorsături istorice. După *muncitori și cetățeni*, cari s'au îndreptat contra feudalilor în mod imperfect și fără putere a apărut spiritul *raselor* acelora, cari vor dărîma în țeară domnia exclusivă a magiarismului. Deasupra *lumei feudale a apăsării de rasă și de clasă* a sunat ceasul morții, iar neputința și lipsa desăvîrșită de cultură a politicianilor maghiari nimic nu o dovedește mai bine, decît faptul că abia se află unii dintre ei, cari într-adevăr înțeleg semnele vremii.

De vei avea doi bani în buzunar, să ști că pe unul l-a plîns cineva cînd l-a dat.

Cum se jupeaie poporul?

Budgetul țării pe 1914/1915.

(Ca oricare gospodărie și statul își are socotelile sale. Guvernul țării în fiecare an face preliminarul venitelor și cheltuelilor anului următor: adună laolaltă toate venitele, cari sunt compuse din dările felurite, din vămi, etc. și le împarte pentru toate trebuințele statului. O parte o dă pentru susținerea armatei, alta pentru plădirea tuturor oficianților, pentru biserică, pentru școală, pentru... panamale, etc. etc. Socoteala asta se numește budgetul țării, pe care guvernul este îndatorat a-l duce înaintea parlamentului spre desbatere. Parlamentul are dreptul de-a schimba socotelile, poate se reduce cheltuelile pentru armată și să dea mai mult pentru școală, pentru ușurarea vieții săracilor. În alte țări, cum sunt: Anglia, Franța, Germania și Austria așa se și face. La noi însă, unde un Tisza și partidul muncii guvernează țara, nu ne putem aștepta la vreo schimbare. Budgetul va fi primit așa cum a fost înaintat. Deci să vedem mai jos cum e compus budgetul țării noastre pe 1914/1915.)

În ședința de Joi a Camerei a fost înaintat proiectul de budget pe anul 1914/1915. Ministrul de finanțe a ținut o cuvîntare lungă asupra budgetului, care se urcă la suma îngrozitoare de *două miliarde și un sfert*, iar partidul muncii a izbucnit în aplauze furtunoase, dovedind prin asta că e mulțumit cu proiectul.

Dar parlamentul ajuns pe minile partidului muncii nici nu putea decît să aducă osane budgetului acestuia, căci parlamentul de azi e *parlamentul jupuirii*, iar budgetul acesta nu e altceva decît — *despoiarea poporului*.

La două miliarde și un sfert se ridică cheltuelile budgetului, și firește că venitele tot așa. Numeri înfrîntori sunt aceștia, sume neînchipuit de mari — și groaznic de multă mizerie, neînchipuit de mare jupuire e lipită de ele. Două miliarde și un sfert sunt venitele statului ungar și nu e nici o coroană din suma asta îngrozitoare, de care nu s'ar lipi mizeria oamenilor săraci, jaful birurilor mari, îngreunarea celor flămînzi și setoși.

Din rodul muncii iată cît de mare bucată înhață statul, însă nu pentru că ciace ia dela *singuratici* să folosească spre scopurile mărețe ale *obștei*, ci spre a o da unor singuratici înbuibați, cari s'au cocotat la putere. Nu pentru aceea trage statul astea două miliarde și jumătate dela proletari, țărani, dela micul ofician, dela micul meseriaș spre a servi cu ele interesele comune ale clasei muncitoare, ci pentru a implora bielsug asupra tuturor acelora, cari nicicînd nu muncesc. Cu cele două miliarde și un sfert de coroane scoase dela clasele muncitoare statul nu va face drumuri, ci va împărți diferite *panamale*, nu va săpa *canale*, ci va da subvenții *societăților de navigațiune*, nu va ridica *rodnicia pămîntului*, ci va împărți daruri la toți marii proprietari, nu va

cheltui pentru ocrotirea muncitorilor industriali, nu va face *politică socială*, ci va subvenționa interesele private ale fabricanților, nu va zidi spitale pentru morboșii lipsiți de ajutoar medical, ci se ocupă cu *prăsila cailor* și a *vitelor*, nu va zidi *școli* pentru sutele de mii de copii cari cresc în neștiință, ci va ridica *casărmi* pentru armată acărei număr mereu crește. Statul ungar nu folosește miliardele scoase dela clasele muncitoare pentru înaintarea culturii, nu pentru propășirea puterilor producătoare și nu pentru creiarea operelor de pace, ci pentru latifundiile stînjenoare ale producției, pentru biserică dornică de neștiința poporului, pentru tunurile armatei, pentru vapoare de războiu și mașini de sburat, pentru jandarmi și poliție, cari sunt de lipsă spre înjugarea poporului și pentru întărirea nenumăratelor mijloace de jupoire și apăsare.

Iată, aceasta e icoana adevărată a budgetului ungar. Dar cheltuelile budgetului de acum sunt cu mult mai nemiloase decît oricare din trecut.

Cu două sute de milioane coroane s'au ridicat cheltuelile budgetului acesta față de cel din anul trecut. Dar urcarea asta atît de mare servește numai interesele claselor stăpînitoare, și ale armatei. *Mai cu seamă armata culege milioanele cele mai multe*. Cheltuelile ministerului de honvezi se urcă la 96 milioane de coroane, așadar s'au mărit cu mai mult de 13 milioane. Cheltuelile ordinare ale diplomației făuritoare de războiu și ale armatei comune fac 125 milioane de coroane, deci *creșterea* e mai mult de 20 milioane. Cheltuelile comune extraordinare sunt 75 milioane de coroane, *creșterea* 34 milioane. Interesele (camăta) pe anul acesta a datoriei de stat e de 338 milioane de coroane, deci *creșterea* e 37 milioane. Toate sumele acestea îngrozitoare, (doar și datorile de stat au trebuit în primul rînd pentru armată) s'au folosit pentru scopuri e armatei. Așadar pentru armată statul va cheltui în anul acesta cu o sută și ceva de milioane *mai mult*. Tot atunci pentru singura instituție socială dela noi, pentru casa de morb și pentru asigurarea contra accidentelor se va folosi numai cu o sută treizeci de mii de coroane *mai mult*. Numărul soldaților de rînd îl vor înmulți cu zeci de mii, numărul ofițerilor din armată îl înmulțesc cu mii, iar numărul *învățătorilor* dela școlile populare și în anul acesta se înmulțește numai cu șase sute de învățători noi. Mai mult de un milion se folosește pentru regularea chestiunei *subofițerilor*, însă nu găsim în tot budgetul nici un filer pentru ajutorarea muncitorilor fără de lucru.

Pentru interesele armatei, ale domnilor, ale panamiștilor se ridică cheltuelile pe toată linia, dar greutatea, plădirea acestora se va pune

FOIȚA

Inteligențele muncitorești.

E știut lucru că activitatea omului atîrnă de gradul de elasticitate al clasei lui; cu alte cuvinte, că pătrunderea unui individ dintr-o clasă anumită întruna mai superioară este, dacă nu imposibilă, în tot cazul foarte grea și foarte rară.

Nu mai „excepțiile“ sar peste gradul de elasticitate al clasei lor și ca ori și ce excepție, ele nu infirmă regula generală ci o confirmă.

În întreprinderi, afară de anumite calități de negustori îți trebuiește un capital, mai mult sau mai puțin însemnat, și imensa masă a lucrătorilor este în primul rînd lipsită de capital, chiar dacă pe ici pe colo ai găsi calități e de cari vorbirăm.

Pentru destoiniciile muncitorești e închis nu numai cîmpul economic, ci și cîmpul activității intelectuale.

Orice profesiune: avocat, doctor, inginer, arhitect... îți cere să muncești intelectual în tot felul de școli — licee, universități, — pînă la 25—30 de ani, în care vreme cheltuești. Imi și chiar zeci de mii de lei, fără ca să mai punem la socoteală banii de cari ai nevoie spre a te instala și a te susține atîta timp, pînă ce începi a prinde clientelă.

Societatea actuală, cu spiritul ei aristocratic, a baricadat accesul la situațiile de intelectual cu atîtea piedici pentru că „învîgătorii“ să fie cît mai puțini.

Există însă ramuri de cultură unde nu-i absolută nevoie de studii de laborator, de frecventarea universităților sau de posesiunea de diplome; în aceste ramuri de cultură poți să te dezvolti prin *autodidacticism*, adică: cultivare prin tine însuși.

La cunoașterea literaturii, științelor politico-sociale, unei anumite filozofii, a istoriei... poți să năzuiești dacă dispui de trei factori: deșteptăciune, timp și rîvnă; aici nu ți-se cere nici frecventare reglementată, nici bani; aici poți să citești seara, după ce ai terminat lucrul ori în repaozuri, în zile de sărbători și în același timp să-ți cîștigi pinea muncind cu minile. În direcția aceasta ești liber să lucrezi în măsura și cu iuteala ce-ți stă în putință; și dacă timpul, rîvna și deșteptăciunea te ajută, ai norocul să ajungi la cele mai înalte culmi, să devii un om cu vază, o personalitate de care să ție seamă chiar cei mai habotnici intelectuali „oficiali“.

Am auzit persoane exprimînd această observare relativ la mișcarea noastră: noi avem masă numeroasă care întrece puterea cadrelor; suntem lipsiți de elemente cari să poată încadra gloatele ce vin la noi, și îndeosebi ne

lipsesc fruntașii, intelectualii. Trebuie să spun că aceeaș observare au făcut-o, mulți cari sunt chiar membri în mișcarea noastră. Cred că observarea e foarte justă.

Și acum o spun ritos, fără ochelari: muncitorimea romînă are sarcina să-și creeze din chiar trupul ei cadrele și fruntașii: *să se bizue pe ea, neașteptînd ajutor dela alte categorii sociale*. Vorbesc, bine înțeles, în teză generală.

Dacă, dintr'un motiv de moralitate superioară, vor veni elemente din clasele mijlocii ori de sus spre muncitorime — să fie binevenite; muncitorimea se va bucura de aceasta alipire a lor și le va și înfii, le va face ale ei, dacă vor merita. Muncitorimea nu este și nu poate fi exclusivistă: ea primește cu dragă inimă pe acel sau acei vin să lucreze în direcția intereselor ei.

Nu mai cît, elementele acestea, cari vin din dreapta sau din stînga, trebuiesc socotite vorbind în termeni comerciali, ca venituri extraordinare, cari sunt deci supuse fluctuației.

Iar capitalul de fond, capitalul inepuizabil la care să apelezi orișicînd și orișicine, să fie trupul muncitorimei, care singur sbuciumîndu-se să producă elementele destoinice, să producă înainte mergătorii, purtătorii de stindard.

Intelectualii români n'au ajuns încă să formeze o categorie supraîncărcată, care să nu mai poată fi satisfăcută în marginile vieții burgheze.

toată pe spinarea oamenilor săraci. Cheltuielile statului servesc interesele oamenilor avuți, iar venitele și-le scoate dela oamenii săraci. Numai prin darea de consum și darea pe beuturi așteaptă budgetul o creștere de 30 milioane și anume astfel, că ridică darea de spirt. Creșterea mai așteaptă budgetul la venitele pe urma tutunului, a trenurilor de stat, a poștei, telegrafiei, telefonului, așadar la toate lucrurile acelea, cari vor apăsa și mai mult pe oamenii săraci, clasele muncitoare. La fiecare bucată de mâncare, la toată înghițătura de beutură în viitor va trebui să plătească omul sărac dare mai multă, pentru că armata are lipsă de ofițeri mai mulți, de tunuri mai multe și haini noi. Afară de asta dările directe încă are de gând să le ridice guvernul în anul acesta, și din darea directă voește să stoarcă cu 40 milioane mai mult decât anul trecut. Deoarece la noi și partea cea mai mare a dărilor directe o poartă clasele muncitoare, astfel și asta e numai o nouă îngreunare a poporului. Pînea, beutura, tutunul, traiul omului sărac, toate astea le va scumpi guvernul, prin asta indirect reduce venitele săracilor, dar la aceia nici n'are curaj a se gândi guvernul cu suflet umilit de azi, că oare nu s'ar putea scădea deficitul prin reducerea civilistei regești, (plata regelui) care se urcă pînă la 11 milioane 300 mii coroane anual.

E o icoană îngrozitoare icoana budgetului mai nou al statului ungar. Și anume e îngrozitor nu numai din punctul de vedere al poporului muncitor, ci și din punctul de vedere al intereselor statului. Pe hârtie budgetul arată 61 mii de coroane rest, într'adevăr însă deficitul statului ungar pe anul acesta e de 76 milioane. (Adecă cu atîta sunt mai mari cheltuielile decât venitele). Adevărul acesta e nevoit al recunoaște și guvernul atunci, cînd spune, că aceste 76 milioane le va putea scoate numai prin facerea unei noi datorii de stat. Șaptezece și șase milioane deficit — acesta e începutul bancrotării de stat.

Budgetul de acum de-o parte despoaie clasa muncitoare, iar de altă parte duce țara întreagă la răpă.

CRONICA

IN ȚARĂ.

*

Din Casa țării.

Vineri în 10 Martie s'a terminat cu discuția asupra chestiei de naționalități. Două săptămîni de zile s'a desbătut în parlament chestiunea asta și azi putem spune că toată imblătirea n'a adus nici o schimbare în starea

De bine de rău intelectualii români se strecoară printre greutățile existenței și foarte mulți — covârșitor de mulți față cu cota celor din străinătate — ajung la situații invidiabile. Partidele politice burgheze se bat pe un cap spre a prinde pe intelectualul ceva mai răsărit ca inteligență și cultură. În atari condiții, intelectualul român nu se poate apropia cu trup și suflet de mișcarea socialistă, ce pretinde dela el jertfe și nu-i dă în schimb nimic sau aproape nimic, din pricina slabei ei stări actuale. Numai intelectualii cari au în ei ceva din stofa eroilor, gata a-și sacrifica persoana și interesele pentru o idee, — pot rupe cu tentațiile din lumea burgheză, alipindu-se și consacrandu-se mișcării noastre socialiste.

Ori o mișcare de masă nu trebuie să-și pue supremă nădejde în eroi, — căci eroii sunt extremi de puțini.

*

Atunci?...

Prin autodidacticim, muncitorii ageri la minte să studieze științele politico-sociale, preparîndu-se astfel la misiunea de conducători ai mișcării.

Străinătatea, în privința aceasta, e de invidiat. Acolo muncitorimea a născut conducătorii săi cari în multe părți sunt mai numeroși decât conducătorii veniți din alte categorii sociale.

La alegerile din 1912 socialiștii germani au

de pînă acum a lucrurilor. Tisza și partidul muncii în decursul discuției a dovedit că pe lângă toată nereușita pactului, el se află în cea mai strînsă legătură de prietenie cu naționalistii români, ceiace la rîndul lor au dovedit-o și românii. Iar de altă parte opoziționiștii, cari ar fi să reprezinte democrația în parlament nu se împăcau nicidecît cu gîndul ca și naționalitățile din țară să fie îndreptățite. Ei cereau democratizarea țării, însă nu admiteau ca Tisza să facă vreo schimbare a stărilor de azi. Ceiace dovedește vederea lor scurtă și judecata foarte lipsită de schibzuală. Căci doar însăși democratizarea țării nu înseamnă altceva decât îndreptățirea claselor și națiunilor oprite. Și astfel e foarte de neînțeleș ținuta opoziției care se teme azi de unele concesii ce s'ar da românilor, cari concesii de altfel nu sunt decât roadele firești ale democrației de mîne ce o propagă ei.

De aceia zicem că întreaga discuție n'a avut un rezultat real. Pretenția lui Tisza cu naționalistii români este dăunătoare atît pentru poporul maghiar cît și pentru cel român, iar purtarea opoziției de azi dovedește, că nici ea nu e în stare a deslega problema de naționalități.

Și nici nu se va deslega, pînă ce social-democrația, care singură recunoaște dreptul la viață al tuturor națiunilor, nu va ajunge acolo unde se croiește soarta țării.

Spicuri din mișcarea internațională muncitorească.

Italia. Două din trei părți a muncitorimei italiene sunt aglicultori și una a treia parte sunt muncitori industriali. În agricultură sunt organizați 408.000 muncitori, iar în industrie 452.000. Dintre aceștia 639.000, adecă 74.3% aparțin la sindicatele libere, 108.021, adecă 12.6% la uniunea catolică și 112.000, adecă 13.1% la așanumita uniune independentă.

Danemarca. Statistica de mai jos arată că muncitorii organizați danezi cîte ore lucrează zilnic:

Timpul de lucru zilnic	Câți muncitori	
	În 1911	În 1912
Mai puțin de 8 ore	316	486
8 ore	6.189	6.272
8 ore și jumătate	1.955	3.365
9 ore	21.267	32.618
9 ore și jumătate	31.865	46.309
10 ore	36.476	28.071
Mai mult de zece ore	2.908	5.631
Total	100.976	122.752

Câți muncitori organizați în sindicate sunt în lume? De curînd a apărut o statistică despre asta,

cîștigat 110 scaune de deputați. Dintre acești deputați, 83 sunt foști lucrători și numai 27 intelectuali.

Iată repartitia lucrătorilor deputați: 17 lucrători metalurgiști; 9 lucrători în lemn; 8 lucrători de țigări; 6 cismari; 5 croitori; 4 tipografi; 4 lucrători la binale; 3 zețari; 3 funcționari comerciali; 2 lucrători de transporturi; 2 funcționari de birou; 1 grădinar; 1 litograf; 1 brutar; 1 optician; 1 olar; 1 miner; 1 sticlă; 1 șelar; 1 tapițer; 1 zugrav; 1 legător de cărți; 1 ceasornicar; 1 strungar în fildes; 1 sculptor în lemn; 1 morar; 1 marinar.

Partidul socialdemocrat din Austria a avut la alegerile din 1911, 82 deputați.

Acest partid se împarte în mai multe fracțiuni naționale; germană, cehă, poloneză, ruteneană etc.

Din numărul global de 82 deputați, 26 reveneau fracțiunii cehi. Toți aleșii socialiști cehi, exceptînd doar 3—4, sunt foști lucrători, secretari de sindicate sau de grupuri.

Neavînd date relativ la celelalte fracțiuni ce compun partidul socialdemocrat austriac, nu pot vorbi despre ele.

Danemarca avea în 1910, 24 deputați socialiști, dintre cari deabia 2—3 sunt intelectui.

Deputații socialiști din Norvegia erau 20 în 1912. Printre aceștia observăm pe Magnus Willsen, deputat de Christiania, fost lucrător

care arată că numărul muncitorilor organizați în sindicate din lumea întreagă e de 12,368.103. Din aceștia sunt în Anglia 3,010.346, în Germania 3,317.271, în Statele-Unite și în Canada 2,496.000, în Franța 1,064.413, în Italia 860 mii 502, în Austria 534.811, în Belgia 231.805, în Olanda 169.144, în Danemarca 139.012, în Suedia 121.865, în Ungaria 111.966, în Spania 100.000, în Elveția 86.313, în Norvegia 60.975, în Finlanda 23.839, în România 9.708, în Croația 6782, în Bosnia și Herțegovina 5522, în Serbia 5000. Dacă mai adaugem la astea Africa de sud cu 100.000, Zelandă nouă cu 60.600, Australia cu 433.200 și Bulgaria cu 10.000, vom vedea că nesocotind Rusia și America de sud, în toată lumea sunt 12,971.903 membrii ai sindicatelor.

Mizeria din Budapesta.

*

Numărarea muncitorilor fără lucru din capitală.

Duminecă în 22 și Luni seara în 23 Martie n. s'a făcut numărarea muncitorilor fără lucru din Budapesta, acărei rezultate sunt îngrozitoare. După datele primite s'au găsit 29.273 de muncitori, cari în urma lipsei de câștig sunt nevoiți a flămânzi și a zgriburi de frig în acest oraș mândru și pompos. E cu neputință ca toți muncitorii fără lucru să fi fost numărați și se poate spune cu siguranță că adevăratul număr al lor se urcă și peste 30 de mii. Unde mai pui că o parte dintre ei sunt oameni cu familie! Dar acum s'a mai început lucrul, cel puțin întrucâtva. Croitori și cizmari lucrează mai mulți acum decât astăiarnă. Ce a fost atunci!? Și pentru ce trebuie să trăiască în mizerie, să flămînzească atîtea oameni? Pentru că așa e afurisita de rîndială socială a vremilor de azi. Muncitorii sunt totdeauna cei exploatați, ei produc toate bunurile, ei susțin toți trîntorii societății omenești și tot ei, atunci cînd au produs prea mult sunt nevoiți a trăi în mizerie.

Nimeni nu se îngrijește de ajutorarea muncitorilor ajunși pe drumuri. Statul a dat astăiarnă de două ori cîte o sută de mii de coroane și acum nu mai face nimic în privința asta. Orașul deasemenea. Singur numai sindicatele au fost și sunt acelea, cari mai dau vre-un sprijin celor lipșiți. Trebuie să se facă odată vreo schimbare! În alte țări statul se îngrijește de ajutorarea continuă a muncitorilor fără de lucru. Așa trebuie să se facă și la noi. Acum cînd s'a dovedit că mizeria e de nesuferit, acum e datorința statului și a orașului să înfăptuiască asigurarea muncitorilor pentru cazul lipsei de lucru.

giuvaergiu; leaderul parlamentar al socialiștilor, cetățeanul Egide Nissen, fost încasator la poștă; un tipograf; un cismar; un pescar; un agricultor; un mecanic; un pescar din Laponia.

Suedia, în 1911, avea 64 deputați socialiști. Printre aceștia aflăm pe Branting, care e doctor în filozofie și încă vreo 6 intelectuali restul sunt foști sau actuali lucrători manuali.

Trebuie să opresc șirul de pilde, din pricină că îmi lipsesc informațiile cu privire la alte țări.

Dar din cele arătate de mine, vă puteți da seamă de valoarea muncitorimei de aiurea, care a știut să scoată din sînul ei oameni politici, ajungînd pînă la înalta demnitate de deputat.

Și eu n'am pomenit nimic de însemnatul numărul de muncitori ce pătrund în consiliile comunale, ce administrează averea materială și morală a mișcării socialiste, ce diriguiesc și colaborează la presa socialistă...

Muncitorimea română să se încordeze și să-și crească și să-și educe oamenii de cari are nevoie...

„R. M.”

Lelia P.

Natura ne-a dat două urechi și o gură: ascultă de două ori și vorbește odată!

Plăcută e casa unde nu vezi nimic de prisos și afli toate cele trebuincioase.

De-ale băieșilor.

La societatea băilor de cărbuni de piatră din Pilisvörösvár și Pilisszentiván (com. Pest) sunt niște condiții de muncă atât de ticăloase că suntem siliți a aviza pe toți muncitorii băieși să nu se angajeze la această societate. Câștigul nu ajunge nici în cazul cel mai bun la 4 coroane.

Din cauza unui foc iscat într-o parte a băilor aerul e atât de rău că abia se poate intra în baie. Iar jos încontin e plin de apă. Până nu se vor schimba împrejurările să nu călătorească nimeni la aceste băi.

Ce dă organizația?

E știut că la noi în Ungaria organizarea muncitorilor băieși este oprită. Viața lor e cea mai grea, ei sunt cei mai oproșiți și tocmă lor li-se pune piedecă înaintea organizării. Dar totuși fără organizare nici băieșii nu mai pot viețui. De aceea ei folosindu-se de mijloace potrivite, înainte cu jumătate de an au început munca de organizare, adunându-se cu toți în jurul foii lor „Muncitorul băieș”.
Foaia aceasta nu e făcută cu scopul unei întreprinderi spre a-și ajunge unele foloase. Administrația ei vrea a ușura starea muncitorilor băieși, apăsați și năcăjiți, dându-le abonentilor următorul ajutor:

1. Dacă abonamentul foii este bolnav, sau lovit de accident, din care cauze va fi bolnav mai mult timp de patru săptămâni pierzându-și câștigul, atunci în a cincea săptămână primește 15 coroane ajutor odată pentru totdeauna.

2. Dacă abonentul a rămas fără de lucru fără voia sa, și în anul acela nu a căpătat ajutor în caz de boală, atunci în a cincea săptămână fără de lucru, capătă 15 coroane odată pentru totdeauna.

3. Dacă moare femeia abonentului, acesta capătă 40 coroane ajutor pentru înmormântare.

4. Dacă moare abonentul, femeia s'au moștenitorii abonentului, capătă 50 cor. ajutor.

5. Abonentul numai atunci va avea drept la ajutoare, dacă fără întrerupere va fi abonat la foaie 12 luni, adică un an întreg.

6. Taxa abonamentului este pe lună 1 cor., care trebuie plătită înainte la delegatul din loc, când plătește taxa de abonament în cartea de chitanțiere i-se va lipi o marcă (timbru).

7. Taxa abonamentului se poate plăti și pe mai multe luni înainte sau chiar pe un an întreg. Iar ajutoarele se socotește numai după împlinirea alor 12 luni, adică un an.

8. Abonenții în procese (pîre) provenite din împrejurările lucrului în baie, vor căpăta ajutor advocațional gratis (în cînste).

9. Întreruperea abonamentului va înceta și dreptul dela ajutor. Ulterior nu se poate plăti. Cu deosebire acei cari fără voia lor au rămas fără de lucru. Cît timp vor fi aceștia fără de lucru vor primi foaia, iar mărci (timbre) nu li-se vor lipi în cartea de chitanțier.

10. Dacă abonamentul a căzut, și în urmă se abonează din nou, atunci iarăși numai după un an va avea drept la ajutorul de mai sus.

Foaia aceasta apare în limba maghiară, însă tovarășii băieși români, cari doresc să se organizeze vor primi în locul ei „Adevărul”. În Ungaria sunt vreo 40.000 de mineri români, cari cu toții au datorința cea mai sfîntă să intre în organizație. Să nu rămână nici un băieș român neorganizat, căci numai așa le va reuși să-și câștige o bucată mai mare de pâine.

Săptămâna roșie în Germania.

Rezultatele frumoase ale agitației tovarășilor germani.

Tovarășii germani au aranjat zilele trecute două săptămîni roșii, cînd s'a dus o agitație însufletită și neîntreruptă pentru înscrierea de noi membri în partid și cîștigarea de noi abonați. Intreaga mișcare muncitorească germană e cea mai înaintată și cea mai puternică din lumea întreagă, iar luptele ei sunt cele mai încoronate de reușită. Și tovarășii germani nici de data asta n'au fost mai pe jos de chemarea ce o au, ci cu un avînt înăl-

țător s'au apucat de munca agitației înmulțind numărul membrilor de partid și al abonaților într-o măsură atît de mare încît întrec orice așteptare.

Două săptămîni le-a fost destul tovarășilor germani spre a îndeplini rezultate atît de frumoase: După informațiile primite pînă acum ei au făcut 116.599 noi membrii de partid și 68.187 abonați noi la foile partidului.

E nemaipomenit rezultatul acesta, care nu numai în mișcarea muncitorească n'are pereche, dar nu s'a mai întîmplat nici în istoria vreunui alt partid politic. Și munca aceasta rodică iarăși poate servi de pildă tuturor partidelor socialdemocrate, mai cu seamă nouă românilor, cari și acum ne aflăm într-o stare destul de rea.

ȘTIRI

Stefan Gheorghiu

Tovarășii din România și toată lumea muncitoare românească a pierdut un om mare, un om de cînste.

A murit Stefan Gheorghiu, neobositul și mult încercatul nostru tovarăș din Țară. Noi ardelenii și bănățenii foarte puțini am auzit de el, dar în România numele i-a fost pretutindeni cunoscut și de toți era iubit.

De mult suferea de necruțătoarea boală a sărăciei, de tuberculoză, ce a primit-o prin aresturile și închisorile umede unde l-au vîrit de nenumărate ori urgia autorităților. Dar cu toată boala care îl rodea el a fost întotdeauna în primele rînduri ale luptătorilor. Un foc nestins ardea în el; o dorință nepotolită îl înflăcăra. Idealul luminos și sublim al socialismului îi luminase calea și mintea. Ca un apostol flămînd de dreptate și ideal el a cutreerat țara în lung și în lat și pe tot locul el a aruncat cu stăruință și o căldură fără de păreche sămînța adevărului și a desrobirei.

Dar viermele îl rodea. Boala prospera. Și zadarnice au fost căutările din urmă. El a căzut la pat și după trei luni și jumătate de suferință a murit Vineri, în 21/6 Martie.

Tovarăși, păstrați cu sfîntenie memoria marelui nostru camarad.

— **Cînd vor fi asentările?** Numărul de Sămbătă al „Monitorului Oficial” publică o ordinațiune a ministrului de războiu, cătră autoritățile comitatense și orășenești, prin care se cere acestora să pregătească toate lucrările de lipsă pentruca asentările să se poată face dela 22 Aprilie pînă la 20 Iunie 1914.

— **Incunoștințare.** Tovarășul Vasile Dobrescu s'a logodit cu tovarăsa Elenuta Ormindean.

— **O gură nespălată.** Tovarășii din Lugoj ne fac cunoscut pe un parvenit de acolo, care pe vremuri era și el socialist, iar acum ajungînd meșter croitor, află de cuviință să calumnizeze secțiunea română din Lugoj, spunînd că e o adunătură de derbedei, de bandiți, de ruptigași, cari nici nu știu pentruce se adună în secțiune. Prin asta vrea să se facă reclama înaintea naționalistilor, în rîndul cărora a intrat. Vorbele astea sunt vrednice numai de un om lipsit de orice simț al bunei cuviinți și al cînstei. Să-i fie rușine de mîdăriile ce le-a scos din gură. Tovarășii din Lugoj vor ști să-i răsplătească.

— **O întîmplare din Reșița-Montană.** Primim spre publicare următoarele: Zilele trecute murind copilul unei sormane văduve de religia gr.-cat. din Reșița-Montană, ea s'a dus la preotul gr.-or. spre a cere îngăduință de-a îngropa pe răposat în cimitirul gr.-or. Dar preotul i-a spus că numai așa îi dă slobozenia, dacă popa gr.-cat. va conduce mortul pînă la ușa cimitirului, iar de acolo, adică dela ușa pînă la groapă îl va conduce el. Prin asta voia popa gr.-or. ca și el și cel gr.-cat. să scoată cîtiva bani dela biata văduvă. Numai după multe milogeli, ba numai după ce o rudenie a văduvei l-a amenințat pe popa, atunci în momentul din urmă a dat voie

ca popa gr.-cat. să îngroape mortul singur. Se înțelege că a dat îngăduința numai atunci cînd a văzut că nu poate ajunge nimic, ba chiar fapta asta ar fi putut avea urmări neplăcute pentru el. Așa păstorese popii noștri și din asta putem vedea cît sunt ei de fătarnici și farisei. Ar mai fi multe de spus despre popa gr.-or. dela noi, dar astea le vom păstra pentru viitor. Un satean.

Poșta redacției și administrației.

I. Vrabie, Triest. Am primit banii trimiși. Abonamentul este achitat dela 1 Ianuarie pînă la 31 Decembrie a. c.

V. Dobrescu, Erzsébetfalva. Am primit 5 cor. bani aduși dela Berlin pentru foile vindute la cercul de acolo. Aceasta în loc de orice chitanțiar.

Redactată de un comitet.

Redactor responsabil: Ioan Flueraș.

Tipogr. Világosság, s. a. Budapesta, VIII, Conti-ntea 4.

Cărțile noastre.

La administrația foii noastre „Adevărul” se află spre vînzare următoarele cărți și broșuri:

Calendarul muncii pe anul 1914	—	25
Mama, roman, de Maxim Gorki	—	1.50
Ce este și ce vrea socialdemocrația	—	10
Cine a cules astă vară? de Al. Csizmadia	—	06
Bazele socialdemocrației, de Karl Kautski	1.50	
Din regimul arbitrarului și lășității de dr. C. Racovsky	—	60
Inchisorile rusești	—	30
Programul partidului socialdemocrat din România	—	10
Moartea bețivului	—	15
Fără pâine	—	10
Religia și socialismul	—	20
Muncă salariată și capital de Karl Marx	—	25
Opera istorică a lui Marx de K. Kautsky	—	30
Către tineri, de Kropotkin	—	30
Dreptul la lene, de Paul Lafargue	—	30
Evoluția capitalului	—	50
Să fie lumină! de Vincevski	—	05
Cartea muncitorului	—	10
Întâi Maiu, sărbătoarea Muncii	—	05
Sindicatul Muncitorilor, de dr. C. Racovsky	—	15
Spre țărml dreptății (poezii), de Neculuță	—	50
Puscărișul, Dezrobirea Muncii, Cîntece Socialiste	—	15
Socialismul și Clasa Muncitoare, de dr. C. Racovsky	—	10
Discursul unui agitator	—	10
Karl Marx, schiță biografică	—	10
Socialism și Libertate, de Jean Jaurès	—	25
Patriotism și Socialdemocrație de K. Kautsky	—	30
Anarhism și Socialism, de C. Dobrogeanu-Gherea	—	40
Factorul cel nou de Const. Graur	—	50
Francisco Ferrer, viața și opera lui	—	40
Libertatea de cugetare, de John Stuart Mill	—	30
Spartacus. Războiul robilor, de Louis Combes	—	30
Cele două morale, de C. Dimitrescu, Iași	—	30
Materialismul economic al lui Karl Marx, de Paul Lafargue	—	30
Votul universal, de I. Teodorescu	—	15
Religia, Familia și proprietatea, de I. Ionescu-Rion	—	10

Pe lîngă trimiterea banilor (se pot trimite și în timbre poștale) înainte se pot comanda la **Administrația „Adevărului”, Budapesta, VIII, Conti-ntea 4.**

Zugrav și văpsitor român.

Onorat public român!

Subscribul atrag atenția On. public român aflător în Budapesta, cît și celui din provincie asupra întreprinderii mele românești de **zugrăvire și decorații artistice, precum zugrăviri de firme, văpsiri de mobile, uși etc.**, atît pentru locuințe private, cît și pentru alte zidiri mai de frunte publice.

Fiind **singur zugrav român** în capitala țării, care mi-am cîștigat cele mai de frunte praxe în bransa aceasta, atît pe la școlile de industrie și artă din Ungaria și străinătate, precum și dela cei mai recunoscuți arhitecți, sub a căror mină am lucrat ani îndelungați. Rog pe on. public român din capitală și provincie să-mi dea tot sprijinul.

Cu toată stima:

IOAN VITELAR

Budapesta, I. Döbrentei-u. 9.